

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет ветеринарної медицини та тваринництва
Кафедра біоресурсів, тваринництва та аквакультури

Кваліфікаційна робота
на правах рукопису

ДОВГАЛЬ ДМИТРО АНДРІЙОВИЧ

УДК 636.5.033

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

**ТЕХНОЛОГІЯ ВИРОЩУВАННЯ БРОЙЛЕРІВ КРОСУ КОББ-500
В УМОВАХ ТОВ «ГУД ЧІКЕН» ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ**

204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Подається на здобуття освітнього ступеня магістр

Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело _____ Дмитро ДОВГАЛЬ

Керівник роботи:
Віра КОБЕРНЮК,
кандидат с.-г. наук, доцент

Житомир – 2025

Висновок кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури

за результатами попереднього захисту: _____

Протокол засідання кафедри біоресурсів, тваринництва та аквакультури
№ __ від «__» _____ 2025 р.

Завідувач кафедри біоресурсів,
тваринництва та аквакультури
«__» _____ 2025 р.

Діна ЛІСОГУРСЬКА

Результати захисту кваліфікаційної роботи

Здобувач вищої освіти **Дмитро ДОВГАЛЬ** захистив кваліфікаційну роботу з оцінкою:

сума балів за 100-бальною шкалою _____

за шкалою ECTS _____

за національною шкалою _____

Секретар ЕК

(підпис)

Тетяна ПОПАДЮК

АНОТАЦІЯ

Довгаль Д. А. Технологія вирощування бройлерів кросу Кобб-500 в умовах ТОВ «Гуд Чікен» Хмельницької області. – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра за спеціальністю 204 – Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва. – Поліський національний університет, Житомир, 2025.

У роботі досліджено технологію вирощування курчат-бройлерів у закритих приміщеннях на глибокій підстилці, охоплюючи всі етапи – від підготовки пташників і розміщення птиці до її забою. Досліджено особливості годівлі, освітлення та забезпечення оптимального мікроклімату. На основі цього встановлено, що в господарстві створено потужну матеріальну базу та значний технічний потенціал, які забезпечують оптимальні умови для вирощування бройлерів кросу «Кобб-500».

Ключові слова: технологія, курчата-бройлери, утримання, годівля, комбікорм, мікроклімат, жива маса.

ANNOTATION

Dovhal D. A. Technology of growing broilers of the Cobb-500 cross in the conditions of Good Chicken LLC, Khmelnytsky region. – Qualification work on the rights of the manuscript.

Qualification work for the bachelor 's degree in specialty 204 – Technology of production and processing of livestock products. – Polissia National University, 2025.

The paper investigates the technology of raising broiler chickens indoors on deep litter, covering all stages from the preparation of poultry houses and housing to slaughter. The features of feeding, lighting, and ensuring an optimal microclimate were studied. Based on this, it was found that the farm has a powerful material base and significant technical potential that provide optimal conditions for growing broilers of the Cobb-500 cross.

Key words: technology, broiler chickens, housing, feeding, feed, microclimate, live weight.

ЗМІСТ

	Вступ	5
Розділ 1.	Огляд літератури	7
1.1.	Динаміка та стратегії розвитку м'ясопродуктового ринку України	7
1.2.	Аналіз кросу бройлерів Кобб-500	10
Розділ 2.	Матеріал, методика, місце та умови проведення досліджень	13
2.1.	Місце та умови проведення досліджень	13
2.2.	Матеріал та методика проведення досліджень	15
Розділ 3.	Результати дослідження	17
3.1.	Організація та ключові аспекти технології вирощування курчат-бройлерів у ТОВ «Гуд Чікен»	17
3.1.1.	Підготовка виробничих зон до посадки наступної партії птиці	23
3.1.2.	Технологія вирощування бройлерів кросу «Кобб-500» в умовах підприємства	29
	Висновки	40
	Пропозиції виробництву	40
	Список використаних джерел	41
	Додатки	45

ВСТУП

Протягом останніх років м'ясопродуктовий ринок України демонстрував складну, але загалом позитивну динаміку. Навіть попри виклики, пов'язані з повномасштабним вторгненням, м'ясопереробні підприємства України демонструють стійкість та адаптивність, продовжуючи виробництво та навіть нарощуючи обсяги за окремими позиціями. Особливо помітним є зростання виробництва м'яса птиці, що є найдоступнішим та найшвидше зростаючим сегментом ринку. Спостерігається поступове зміщення акцентів у споживанні м'яса, так зростає популярність м'яса птиці через його відносну доступність та дієтичні властивості. Також збільшується попит на готові та напівготові м'ясні продукти, що свідчить про зміну споживчих звичок та прагнення до зручності [8].

Вирощування курчат-бройлерів є стратегічно важливим для продовольчої безпеки країни, дозволяючи швидко нарощувати обсяги виробництва м'яса. Завдяки сучасним досягненням у селекції та ефективним системам годівлі, ця галузь забезпечує значне підвищення продуктивності та зниження виробничих витрат. Окрім цього, птахівництво стимулює створення робочих місць та активізує розвиток суміжних секторів економіки, таких як виробництво кормів, обладнання та логістика, сприяючи тим самим загальному розвитку аграрного комплексу [32].

Мета дослідження – вивчити та запропонувати шляхи вдосконалення технології вирощування курчат-бройлерів кросу Кобб-500 для підвищення ефективності виробництва у ТОВ «Гуд Чікен» Хмельницької області.

Для досягнення мети дослідження було поставлено наступні завдання:

- провести аналіз існуючих методів вирощування курчат-бройлерів та їх ефективності;
- вивчити вплив кормів і режимів годівлі на ріст та здоров'я птиці;
- оцінити вплив умов утримання (температура, вологість, освітлення) на продуктивність курчат;

– розробити рекомендації щодо оптимізації технології вирощування з урахуванням екологічних та економічних аспектів.

Об’єкт дослідження – курчата кросу Кобб-500, процес вирощування курчат-бройлерів.

Предмет дослідження – технологічні аспекти вирощування курчат-бройлерів.

Методи дослідження: аналітичний (аналіз сучасних технологій), експериментальний (оцінка впливу кормів та умов утримання на продуктивність), моделювання процесів (оптимізація технології вирощування).

Публікації: Результати дослідження були висвітлені у двох публікаціях, одна з яких є одноосібною.

Структура та обсяг роботи: Робота виконана на 44 сторінках комп’ютерного тексту, містить 3 таблиці, 19 рисунків. Бібліографія нараховує 44 літературних джерела.

РОЗДІЛ 1

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

1.1. Перспективи та тенденції розвитку м'ясопродуктової галузі України

М'ясопродуктовий ринок України є одним із ключових секторів агропромислового комплексу, що відіграє значну роль у забезпеченні продовольчої безпеки країни та формуванні її експортного потенціалу. Аналіз динаміки та стратегій його розвитку є критично важливим для розуміння поточного стану галузі та прогнозування її майбутнього [1, 28].

Повномасштабна війна спричинила значні логістичні труднощі, руйнування інфраструктури, втрату виробничих потужностей на тимчасово окупованих територіях та зменшення внутрішнього попиту через міграцію населення. Це призвело до скорочення поголів'я худоби в окремих регіонах та зростання цін на сировину. Україна традиційно є значним експортером м'яса птиці, і війна призвела до переорієнтації експортних потоків та пошуку нових ринків збуту. Імпорт м'ясної продукції, особливо високоякісної та специфічної, також присутній, але його обсяги можуть варіюватися залежно від внутрішнього виробництва та споживчого попиту [33]. Ціни на м'ясопродукцію в Україні відображають вплив багатьох факторів, включаючи вартість кормів, енергоносіїв, логістики, а також попиту та пропозиції на внутрішньому та світовому ринках. Воєнний стан додав до цих факторів ризики, пов'язані з порушенням ланцюгів постачання та інфляцією [32].

Птахівництво є ключовим джерелом білка, відіграючи вирішальну роль у забезпеченні продовольчої безпеки. М'ясо птиці та яйця є доступними та поживними продуктами, що забезпечують населення необхідними білками, вітамінами та мінералами [4, 9, 30].

За останні роки в Україні відновлено функціонування більшості птахопідприємств, збудовані та будуються нові птахофабрики з повною механізацією виробничих процесів [14]. Виведені та використовуються високопродуктивні лінії, кроси та породи птиці, що дозволяє значно збільшити обсяги виробництва та покращити якість продукції [3, 9]. Впровадження сучасних технологій і автоматизованих систем управління сприяє підвищенню ефективності та зниженню витрат на виробництво. Розвиток галузі забезпечує стабільне постачання продовольства та сприяє економічному зростанню в аграрному секторі [16].

Вирощування курчат-бройлерів є одним із найбільш перспективних напрямів у птахівництві завдяки високій рентабельності та швидкій окупності. Попит на м'ясо птиці стабільно зростає, оскільки воно є доступним, дієтичним і відповідає вимогам споживачів [38]. Інтенсивні технології вирощування дозволяють отримувати високоякісну продукцію за короткий період, що робить цей напрям привабливим для великих і малих господарств. Крім того, птахівництво має нижчий екологічний вплив порівняно з іншими галузями тваринництва, що відповідає тенденціям сталого розвитку. Розвиток цього сегмента сприяє задоволенню внутрішнього попиту та розширенню експортного потенціалу [4, 29].

Розвиток птахівництва стабільно забезпечує ринок продовольством, що сприяє розвитку продовольчих ланцюгів і значно покращує харчування населення [1, 36]. Крім того, птахівництво має важливе значення для економіки, створюючи робочі місця та підтримуючи розвиток сільських регіонів [24]. Ураховуючи зростаючий попит на білкові продукти у світі, птахівництво продовжує бути важливою складовою глобальної продовольчої безпеки.

Необхідно зауважити, що птахівнича галузь України посідає значне місце в аграрному секторі, разом з тим стикається з рядом викликів, таких як необхідність модернізації виробництва та забезпечення екологічних стандартів [38].

Основною особливістю птахівництва порівняно з іншими галузями тваринництва є швидке дозрівання птиці. За короткий час вона забезпечує значну кількість високоякісних продуктів харчування, таких як яйця та м'ясо. Окрім швидкої продуктивної та статевої зрілості, сільськогосподарська птиця має високі відтворювальні властивості, інтенсивний ріст, високу продуктивність і життєздатність. Також птахівництво характеризується відносно низькими витратами кормів на одиницю продукції, що робить його економічно вигідним [2, 6, 12].

Основні чинники, що впливають на сучасний стан птахівництва, включають зміни в попиті на м'ясо та яйця, що спричиняє необхідність адаптації виробництва до нових споживчих звичок [26]. Висока конкуренція на ринку птахівництва змушує виробників впроваджувати інноваційні технології для підвищення продуктивності та зниження витрат. Важливим фактором є екологічна відповідальність, оскільки збільшуються вимоги щодо зниження негативного впливу на навколишнє середовище [3].

Також суттєвою проблемою залишається забезпечення здоров'я птиці, зокрема, боротьба з захворюваннями та зменшення використання антибіотиків [32, 34]. Нарешті, зміни в законодавстві та підвищення стандартів безпеки харчових продуктів впливають на умови ведення птахівництва, вимагаючи відповідності сучасним вимогам щодо якості продукції [20, 35].

Перспективи та тенденції розвитку галузі птахівництва, зокрема вирощування бройлерів, зумовлені зростаючим попитом на м'ясо птиці, що обумовлено підвищенням рівня життя населення та змінами в харчових звичках. Основні тенденції включають впровадження нових технологій у годівлю, ветеринарію та автоматизацію процесів, що дозволяє підвищити продуктивність, знизити витрати та поліпшити здоров'я птиці [36-37, 43].

Зокрема, розробка нових кормових добавок сприяє поліпшенню якості м'яса [2, 21-22, 30].

Однією з важливих тенденцій є зростання вимог до екологічних стандартів та сталого розвитку [42]. Птахівники орієнтуються на зменшення негативного впливу на навколишнє середовище, зокрема, на зниження викидів аміаку та впровадження енергоефективних технологій. Крім того, зростає попит на органічну продукцію, оскільки споживачі все більше віддають перевагу продуктам без синтетичних добавок.

На думку М.С. Федоренко [42], важливою складовою є поліпшення здоров'я та благополуччя птиці через зменшення використання антибіотиків і впровадження природних альтернатив для запобігання хворобам. Також спостерігається зростання автоматизації та цифровізації виробництва, що включає впровадження сучасних систем управління фермерським господарством для моніторингу стану птахів і контролю температури та вологості, що дозволяє знижувати витрати на робочу силу і підвищувати ефективність виробництва [4, 44].

Галузь птахівництва, зокрема вирощування бройлерів, демонструє великий потенціал для подальшого сталого розвитку. Для його повного розкриття необхідне постійне впровадження технологічних інновацій, суворе дотримання екологічних стандартів та пріоритетне забезпечення здоров'я птиці [7, 13, 16].

1.2. Аналіз кросу бройлерів Кобб-500

Крос «Кобб-500» здобув світову популярність завдяки своїй високій продуктивності, швидкому зростанню та ефективності використання кормів. Розроблений для промислового вирощування, цей крос вирізняється відмінними показниками м'ясності та здоров'я [1, 6, 22, 41].

Кобб-500 — це швидкозростаючий крос курей, що відзначається високою м'ясністю та коротким циклом вирощування. Вже через 5–6 тижнів ці курчата досягають маси, достатньої для забою, що дозволяє виробникам швидко отримати продукцію. Основною метою селекції цього кросу є

отримання м'ясистого птаха з високим виходом курячого м'яса, що робить її особливо привабливою для комерційного птахівництва [35-37, 43].

Кобб-500 характеризується високою швидкістю росту. На 42-й день курчата кросу можуть досягати ваги 2,5–3,0 кг, що дозволяє виробникам отримувати високі прибутки від швидкого обороту птахів [23]. Крім того, завдяки своїй генетичній особливості, птахи мають високу ефективність використання кормів, що значно знижує витрати на їх утримання. Зазвичай курчата «Кобб-500» потребують менше корму для досягнення певної ваги порівняно з іншими породами бройлерів.

Крос «Кобб-500» має унікальні генетичні властивості, що дозволяють йому швидко набирати вагу і при цьому залишатися здоровим. Зокрема, цей птах має хорошу стійкість до захворювань, що зменшує потребу в застосуванні антибіотиків і інших лікувальних засобів [21]. Крос також має високий рівень фертильності, що дозволяє отримувати великий обсяг продукції навіть при високих темпах забою [11, 17].

Для максимального результату у вирощуванні курчат «Кобб-500» необхідно створити оптимальні умови утримання. Курчата даного кросу потребують стабільного температурного режиму, починаючи з 32–34°C в перші дні життя, з подальшим зниженням температури до 18–20°C до кінця періоду вирощування. Вологість у пташниках повинна бути контрольованою, а вентиляція – належною, щоб уникнути розвитку хвороб. Створення комфортних умов для птиці дозволяє досягти найкращих результатів щодо приросту маси та здоров'я птахів [33, 45].

Птиця кросу «Кобб-500» є надзвичайно економічно ефективною для промислового виробництва м'яса. Висока швидкість росту та м'ясистість птиці дозволяють скоротити час вирощування і отримувати максимальний прибуток від кожного птаха. Кормова ефективність цієї породи також знижує витрати на корм, що є важливим фактором у зменшенні собівартості продукції. Крім того, завдяки високій живучості та стійкості до хвороб, можна знизити витрати на ветеринарні послуги [41].

Крос «Кобб-500» широко використовується у комерційному птахівництві, зокрема на великих фермах для виробництва м'яса. Завдяки своїй здатності до швидкого зростання та ефективного використання кормів, «Кобб-500» є однією з найбільш економічно вигідних порід для виробництва курятини [38]. Порода також користується популярністю серед підприємств, які займаються виробництвом м'яса птиці для експортних ринків.

Застосування сучасних технологій вирощування та створення оптимальних умов для утримання цього кросу дозволяє отримати високий економічний результат, що робить її вигідною для комерційного птахівництва [22, 27, 31, 44].

Результати порівняльних досліджень показують, що промислові технології з інтенсивним вирощуванням бройлерів забезпечують вищу рентабельність завдяки прискореному набору ваги та зниженню витрат на одиницю продукції. Проте вони також пов'язані з викликами, такими як стрес у птиці та необхідність покращення умов утримання [18].

У практиці також використовуються альтернативні методи, які зосереджуються на забезпеченні комфорту для птиці, наприклад, органічне вирощування з доступом до виходу. Хоча такі системи мають меншу продуктивність, вони відповідають вимогам ринку до екологічно чистої продукції [4].

Таким чином, вибір методу вирощування бройлерів залежить від умов господарства, економічних цілей і вимог до якості продукції. Ефективність кожної системи визначається багатьма чинниками, серед яких ключовими є технологія утримання, раціони годівлі та забезпечення мікроклімату.

РОЗДІЛ 2

МАТЕРІАЛ, МЕТОДИКА, МІСЦЕ ТА УМОВИ ПРОВЕДЕННЯ ДОСЛІДЖЕНЬ

2.1. Місце та умови проведення досліджень

ТОВ «Гуд Чікен» (англійською – Limited Liability Company “Good Chicken”) є підприємством, заснованим 24 грудня 2021 року. Організація зареєстрована за адресою: 30500, Україна, Хмельницька область, Шепетівський район, місто Полонне, вулиця Українки Л., будинок 1п.

Директором компанії є Туз Роман Миколайович.

Основним видом діяльності підприємства згідно з КВЕД є розведення свійської птиці (01.47).

Код ЄДРПОУ компанії – 44468353.

Статутний капітал ТОВ «Гуд Чікен» становить 1 000 гривень.

Для зв'язку можна скористатися телефоном: +380 (97) 588-35-57.

Компанія спеціалізується на вирощуванні курчат-бройлерів та виробництві м'яса птиці, дотримуючись сучасних стандартів у галузі птахівництва та забезпечуючи високу якість продукції.

ТОВ «Гуд Чікен» є сучасним підприємством, що спеціалізується на розведенні свійської птиці, зокрема курчат-бройлерів, з метою виробництва високоякісного м'яса. Компанія використовує сучасні технології та автоматизоване обладнання, що дозволяє забезпечувати ефективність процесів та дотримання санітарно-гігієнічних норм.

Птахівництво на підприємстві здійснюється в умовах контрольованого мікроклімату, що сприяє оптимальному росту птиці та знижує ризики захворювань. Для забезпечення якісного корму використовується збалансоване раціональне харчування, яке розробляється відповідно до потреб кожної вікової групи птиці.

Компанія дотримується високих стандартів у сфері ветеринарного контролю, забезпечуючи здоров'я поголів'я на всіх етапах вирощування. Забій птиці проводиться на сучасних лініях з використанням технологій, що відповідають міжнародним вимогам якості та безпеки.

ТОВ «Гуд Чікен» активно працює над зменшенням впливу на навколишнє середовище, впроваджуючи екологічні ініціативи та ефективні системи утилізації відходів. М'ясо бройлерів, вироблене на підприємстві, відрізняється високими органолептичними показниками та відповідає вимогам ринку щодо якості та безпечності продукту.

Підприємство орієнтується на задоволення потреб споживачів, постачаючи на ринок продукцію, яка користується попитом завдяки своєму натуральному складу та відмінному смаку. Завдяки інноваційному підходу та оптимізації виробничих процесів ТОВ «Гуд Чікен» успішно розвивається та займає провідні позиції в галузі птахівництва в Україні.

ТОВ «Гуд Чікен» приділяє значну увагу забезпеченню безпечності та високої якості продукції. На підприємстві впроваджено сучасну систему аналізу ризиків і критичних контрольних точок (НАССР), яка дозволяє ефективно управляти безпечністю харчових продуктів на всіх етапах виробництва. Для вирощування птиці використовуються високоякісні комбікорми, які проходять ретельний контроль на відповідність нормативам. Постійний ветеринарний нагляд гарантує профілактику захворювань, а сучасні автоматизовані технології утримання забезпечують оптимальні умови для вирощування птиці.

На всіх етапах виробництва суворо дотримуються санітарно-гігієнічних норм, регулярно проводиться дезінфекція приміщень та обладнання. Готова продукція проходить перевірки у сертифікованих лабораторіях для виявлення можливих ризиків, а також повну простежуваність – від вирощування птиці до поставки кінцевому споживачу. Вироблене м'ясо відповідає державним стандартам і має сертифікати якості.

Працівники підприємства регулярно проходять навчання з питань забезпечення якості та дотримання вимог гігієни. Постійне вдосконалення технологій і впровадження нових методів контролю дозволяють ТОВ «Гуд Чікен» стабільно випускати безпечне, якісне та екологічно чисте м'ясо бройлерів, яке відповідає очікуванням споживачів.

Інноваційний підхід до вирощування бройлерів на ТОВ «Гуд Чікен» дозволяє забезпечити високу конкурентоспроможність на ринку м'ясної продукції. Постійне вдосконалення технологій та впровадження нових методів дозволяє підприємству залишатись лідером у галузі та гарантувати споживачам продукцію найвищої якості.

2.2. Матеріал та методика проведення досліджень

Дослідження проводилися на базі ТОВ «Гуд Чікен», що розташоване в м. Полонне Хмельницької області за схемою досліджень (рис. 2.1). Це сучасне підприємство, яке спеціалізується на вирощуванні курчат-бройлерів та виробництві м'яса птиці. На підприємстві впроваджені передові технології, що відповідають європейським стандартам, а також діє система контролю якості на всіх етапах виробничого процесу.

Стан вирощування курчат бройлерів у ТОВ «Гуд Чікен» характеризується аналізом вікової динаміки живої маси, показниками середньодобових і відносних приростів, рівнем збереженості птиці, ефективністю витрат корму на одиницю приросту та обсягом валового виробництва продукції.

Під час досліджень враховано всі аспекти виробничого циклу, що дозволило отримати фактичні та комплексні дані щодо ефективності технології вирощування курчат-бройлерів та виробництва м'яса птиці.

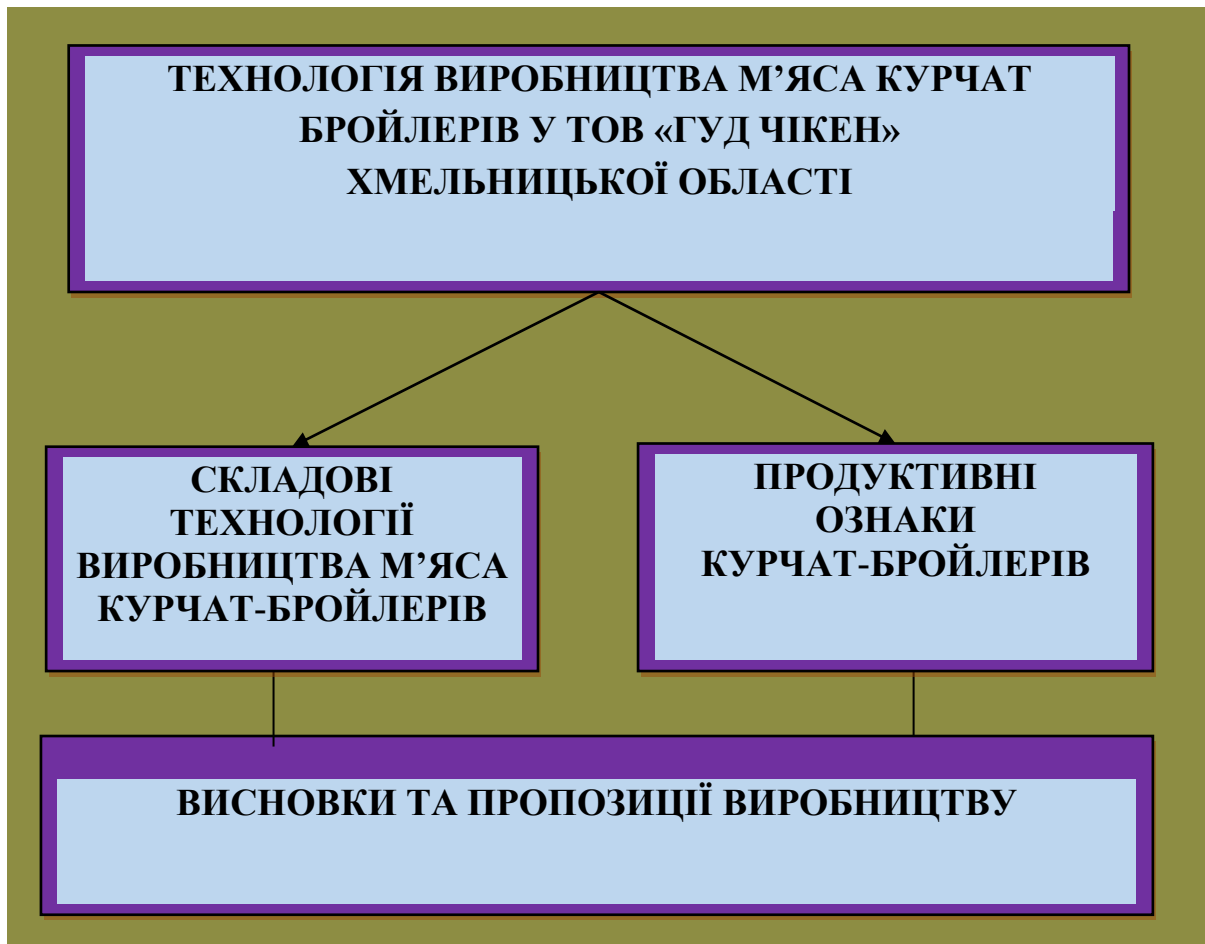

Рис. 2.1. Схема досліджень

Фактичні дані щодо продуктивності та збереженості бройлерів були отримані з документів зоотехнічного обліку, які ведуться на птахопідприємстві. Зокрема, використовувалися: картка обліку руху поголів'я у бригаді, плановий графік санітарно-профілактичних заходів, журнал обліку показників роботи бригади, журнал контрольного зважування бройлерів.

У процесі оцінювання продуктивності бройлерів було проаналізовано зміни живої маси протягом усього періоду вирощування. Отримані результати порівнювалися з нормативними показниками, передбаченими для кросу Кобб-500.

Кваліфікаційна робота виконана згідно методичних вказівок [27].

РОЗДІЛ 3

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

3.1. Організація та ключові аспекти технології вирощування курчат-бройлерів у ТОВ «Гуд Чікен»

Ефективне вирощування курчат-бройлерів є фундаментом успішної діяльності сучасного птахівничого підприємства. У ТОВ «Гуд Чікен» цьому процесу приділяється особлива увага, адже від оптимальної організації та суворого дотримання ключових аспектів технології залежить не лише якість кінцевої продукції, а й економічна ефективність виробництва.

Цей розділ детально розглядає системний підхід ТОВ «Гуд Чікен» до вирощування бройлерів, охоплюючи все: від підготовки приміщень та підбору молодняка до раціону годівлі, мікроклімату, профілактичних заходів та умов утримання, що забезпечують високі показники приросту та збереженості поголів'я.

Технологія вирощування бройлерів в умовах ТОВ «Гуд Чікен» з добового віку до забою охоплює комплекс заходів з утримання, годівлі та ветеринарного забезпечення. Ці заходи спрямовані на задоволення специфічних потреб гібридних курчат кросу «Кобб-500», обумовлених їх біологічними особливостями (табл. 3.1).

Забезпечення відповідних умов вирощування дозволяє розкрити потенціал продуктивності птиці.

Сучасний стан вирощування курчат-бройлерів у ТОВ «Гуд Чікен» характеризується впровадженням інтенсивних технологій, які сприяють отриманню високих показників продуктивності. У процесі вирощування значна увага приділяється моніторингу вікової динаміки живої маси птиці.

Це дозволяє оцінити ефективність годівлі та умов утримання, а також забезпечити своєчасне коригування технологічних процесів.

Таблиця 3.1

**Ключові характеристики курчат-бройлерів та їх
вплив на технологію вирощування**

Характеристика	Вплив на технологію вирощування
Висока інтенсивність росту	Потреба у збалансованому, високоенергетичному кормі; необхідність регулярної годівлі; постійний контроль маси тіла для оптимізації відгодівлі
Інтенсивний обмін речовин	Високі вимоги до якості та складу раціону; швидкий метаболізм, що вимагає постійного доступу до чистої води
Недосконала система терморегуляції	Необхідність підтримання стабільного мікроклімату у приміщеннях; суворий контроль температури, вологості та вентиляції, особливо на ранніх стадіях життя
Підвищена нервова збудливість	Потреба у спокійних умовах утримання; мінімізація стресових факторів (шум, різкі рухи, перепади світла); забезпечення комфортного освітлення
Ефективна конверсія корму в продукцію	Необхідність використання високоякісних, повноцінних кормів для досягнення максимального приросту маси при мінімальних витратах
Максимальне використання поживних речовин корму	Важливість забезпечення оптимального складу раціону, включаючи вітаміни, мінерали та амінокислоти, для повного засвоєння та реалізації генетичного потенціалу росту

Безперервне виробництво м'яса бройлерів протягом року у господарстві забезпечується дотриманням принципів пропорційності, ритмічності та злагодженої роботи всіх підрозділів.

Щоб розкрити генетичний потенціал кросу та забезпечити стабільну продуктивність стада, фахівці господарства реалізують спеціальну програму вирощування птиці, яка включає такі етапи:

1. підготовка пташників перед посадкою кожної партії птиці, забезпечуючи їх біозахист;
2. посадка курчат на вирощування;
3. регулярний контроль за розвитком птиці;
4. створення оптимальних умов утримання, включаючи:

- а) підтримання мікроклімату (температура, вологість, якість повітря, освітлення);
 - б) організацію напування;
 - в) забезпечення збалансованої годівлі;
 - г) здійснення ветеринарного захисту (вакцинація).
5. проведення відлову та забою птиці.

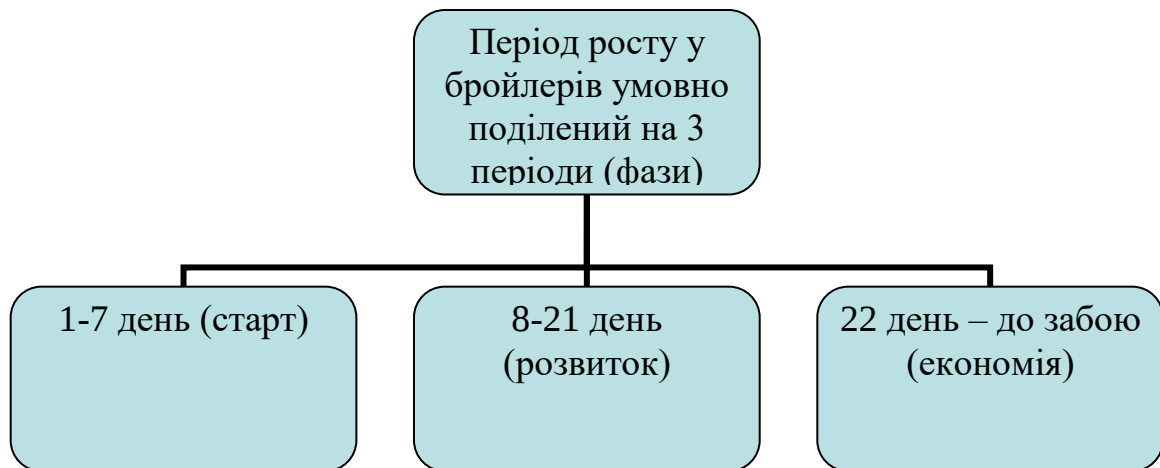

Рис. 3.1. Фази росту та розвитку курчат-бройлерів.

Мета періоду 8-21: розвиток імунної, серцево-судинної та кісткової систем організму. У даному періоді потрібно вирівняти розвиток м'язової системи (живої ваги) з розвитком кісткової та імунної систем. З цією метою використовуються світлові програми.

Мета періоду 22-до забою: максимальна швидкість росту, стимуляція апетиту, максимальне зменшення вартості приросту. З цією метою необхідно мати оптимальну збереженість, відсутність «пізньої» смертності птиці (після 35 днів), в жарку пору року мати можливість отримати швидкість повітря більшу за 2,5 м/с (для забезпечення зниження ефективної температури та запобігання теплового стресу).

Основними моментами в цих періодах є забезпечення споживання птицею комбікормів, оптимальний мікроклімат (вологість, освітленість, температура).

Технологія вирощування бройлерів з добового віку до забою включає вирішення питань утримання, годівлі та ветеринарії. Вона орієнтована на задоволення потреб організму гібридних курчат кросу «Кобб-500» з урахуванням їх біологічних особливостей.

Для координації роботи виробничих підрозділів і служб ТОВ «Гуд Чікен» використовуються технологічні графіки руху поголів'я та виробництва продукції. Ці документи створюють з метою оптимального використання виробничих потужностей господарства протягом року, зазначаючи у них календарні терміни виконання робіт у всіх цехах і пташниках. Технологічні графіки та карти охоплюють період не менше 1,5 року та тісно взаємопов'язані між собою і з усіма підрозділами.

Господарство має всі необхідні виробничі підрозділи для забезпечення циклу виробництва, що дозволяє отримувати кінцевий продукт – м'ясо.

ТОВ «Гуд Чікен» працює за технологічним циклом, який реалізується за організованою схемою (рис. 3.2).

Важливу роль у технологічному процесі відіграє вибір генетично вдосконалених порід бройлерів, які забезпечують високі показники приросту маси та міцне здоров'я.

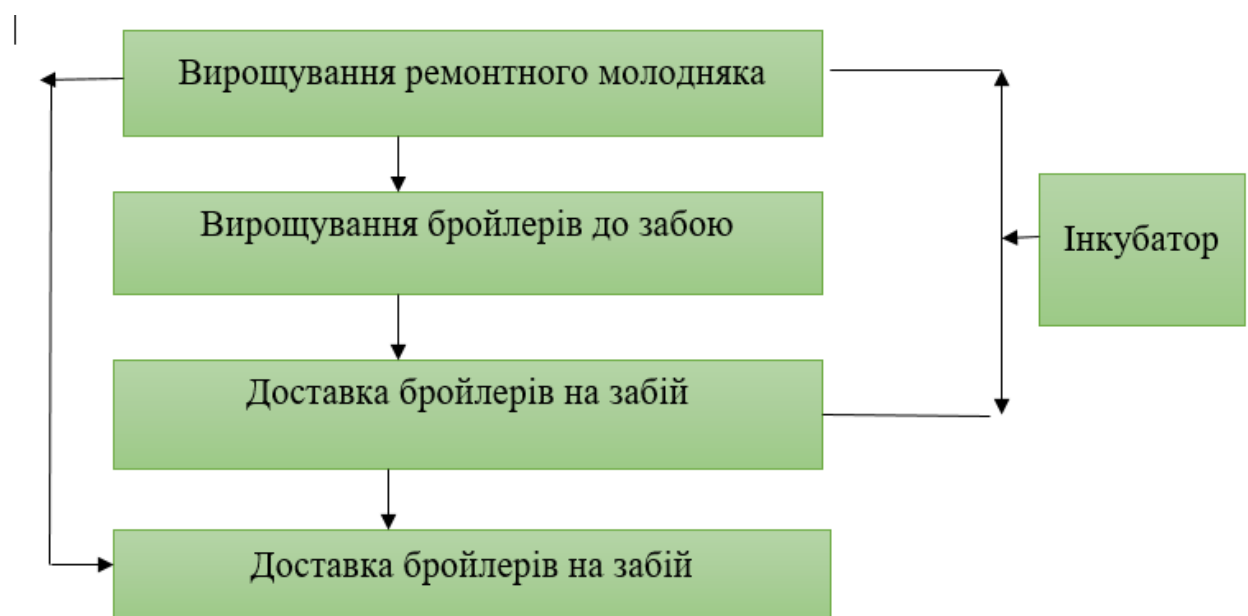

Рис. 3.2. Схема виробничого циклу м'яса бройлерів

Під час розробки технологічних графіків і карт фахівці враховують виробничі нормативи господарства, зокрема:

1. кількість пташників і їх місткість для різних вікових груп птиці;
2. тривалість вирощування молодняку;
3. норми годівлі та потребу в комбікормах для різних статеві-вікових груп;
4. норми навантаження на працівників;
5. тривалість санітарних перерв між партіями птиці, а також проведення робіт із очищення та дезінфекції приміщень;
6. проведення вакцинацій та інших ветеринарно-санітарних заходів;

Ці аспекти дозволяють забезпечити ефективне управління виробничими процесами.

Завдяки такому підходу вже на етапі складання технологічної карти вдається оптимально розподілити птицю по пташниках, уникнути зайвих простоїв і узгодити роботу основного виробництва з допоміжними службами, такими як ветеринарна та інженерна. Це дозволяє ефективніше використовувати фінанси, матеріали та трудові ресурси, впроваджувати сучасні технології, збільшувати обсяги виробництва та знижувати собівартість продукції.

Така координація дозволяє мінімізувати простої пташників і виробничих цехів, а також забезпечити реалізацію частини продукції фермерським та приватним господарствам у періоди найвищого попиту.

У ТОВ «Гуд Чікен» вирощування курчат-бройлерів триває в середньому 42 дні. За рік на виробничій ділянці вирощують 6–7 партій, залежно від графіка. У 2024 році виростили 6 партій бройлерів. Аналіз результатів показав, що найкращі показники були досягнуті в перехідні періоди між весною та літом, а також між літом та осінню (табл. 3.2).

Таблиця 3.2.

Характеристика здачі партій бройлерів на забій

№ партії	Дати посадки	Кількість поголів'я посаджено, голів	Здано голів	Жива маса 1 голови, кг	Вік птиці, тижнів	Середньо добовий приріст, грам
1	11-12.01.23	165720	161463	2,29	40,9	56,1
2	13-14.03.23	156868	153716	2,26	40,2	55,0
3	08-09.05.23	163629	159630	2,39	40,2	59,5
4	03-04.07.23	159969	155428	2,24	39,6	56,5
5	28.29.08.23	165733	163418	2,06	39,5	52,1
6	18-19.10.23	163489	159004	2,21	39,4	55,6

Для кожної партії наведені дані щодо дат посадки, кількості посаджених і зданих голів, середньої живої маси птиці, віку на момент здачі та середньодобового приросту.

Кількість посаджених курчат варіювалася від 156868 до 165733 голів в залежності від партії. Жива маса однієї птиці на момент здачі становила від 2,06 кг до 2,39 кг, причому найвищий показник був зафіксований у третій партії, вирощеній в травні. Вік птиці на момент здачі коливався від 39,4 до 40,9 днів. Середньодобовий приріст варіювався в межах 52,1–59,5 г, з найвищим показником у третій партії. Ці результати вказують на сезонні коливання продуктивності, при цьому найкращі показники були досягнуті в партіях, посаджених навесні та влітку.

На рисунку 3.3. представлена динаміка збереженості поголів'я курчат-бройлерів, що є одним із ключових показників ефективності вирощування. Високий рівень збереженості прямо вказує на оптимальні умови утримання, належну годівлю та ефективну профілактику захворювань, що є запорукою успішної роботи птахівничого господарства.

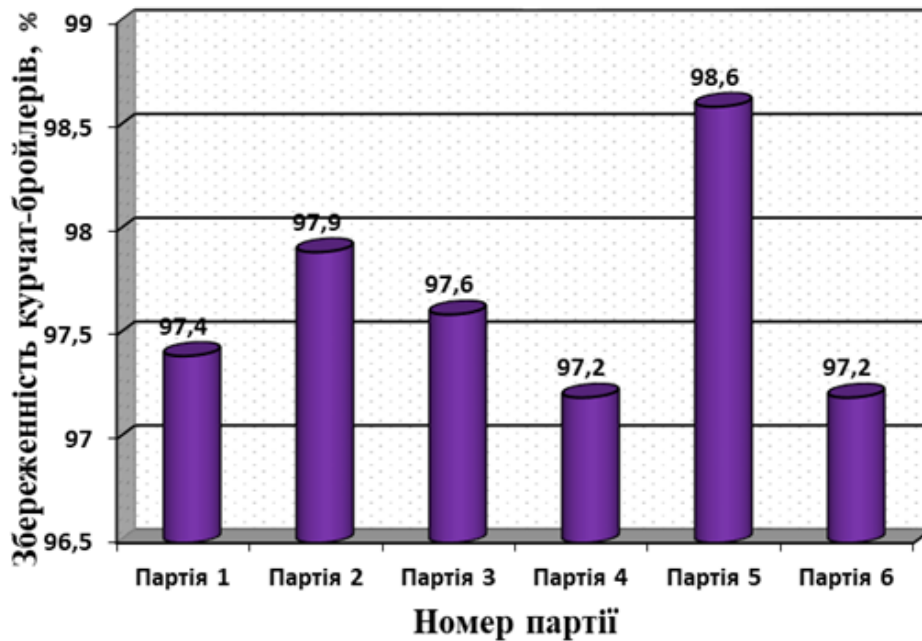

Рис. 3.3. Збереженість курчат-бройлерів, %.

Основними показниками гарних результатів у перехідні періоди, є природні умови, бо навесні та восени температура зовнішнього середовища (в середньому 15–20°C) найбільш оптимальна для вирощування курчат. При такій температурі підтримувати оптимальний мікроклімат в приміщеннях легше і птиця відчуває себе комфортно, набираючи відповідну масу. Якщо температура в пташнику зростає – курчата перестають споживати корм, а коли прохолодно і волого птиця розтрачує свою енергію на зігрівання, а тому не добирає маси.

3.1.1. Підготовка виробничих зон до посадки наступної партії птиці

Особливістю технології підготовки до утримання птиці в господарстві є те, що птицею одного віку комплектують не в окремому пташнику, а в зоні.

Зона (виробнича ділянка) – це відокремлений майданчик на якому розташовано 3 приміщення (рис. 3.4–3.5).

Рис. 3.4. Виробнича зона пташника

Рис. 3.5. Загальний вигляд виробничої зони

Використання зон ведуть за принципом «все заповнено — все порожньо».

Термін перебування птиці в зоні вирощування курчат-бройлерів триває 42 дні (6 тижнів). По завершенню вказаного періоду всю птицю з зони видаляють та проводять підготовку пташників до утримання нової партії птиці. Цей період називають профілактичною перервою її тривалість становить близько 14 днів

Технологія підготовки пташника до прийому нової партії птиці (санація) складається з дезінфекції по брудному; очистки приміщень та зон навколо них; миття; вологої дезінфекції, побілки; посипання підлоги вапном пушонкою, лушпинням соняшнику. газації, та дегазації. Крім того в приміщеннях проводять дезінсекцію, дератизацію, поточний ремонт. Роботу по підготовці приміщень проводять відповідно до технологічної карти спеціалізовані бригади. Бригада забезпечена всіма необхідними засобами, технікою та обладнанням для проведення робіт.

Підготовці пташників до прийому курчат надається виключна увага. Особливу увагу звертають на стан систем вентиляції і опалювання, подачі корму та води, на комплектність устаткування і інвентарю та на загальний стан приміщень і зони навколо них.

Роботи по санації починають, ще перед забоєм птиці, а саме (влітку) скошують та прибирають трави по всій території операційного майданчика, особливо ретельно видаляють траву з відмосток біля пташників.

Після відлову та вивезення птиці проводиться механічна очистка в середині пташників, прокачка кормових ліній для видалення та збирання залишків корму з годівниць та розбирання і очистка бункерів для зберігання кормів в приміщенні та зовні. Знімають та видаляють утеплювальні плівки вентиляторів та воріт тощо.

Бригади електриків прибирають в щитових, оцінюють стан електрообладнання та газогенераторів, виключають систему освітлення (крім однієї лінії) та підключають агрегат для очистки, миття, побілки та газациї.

Після завершення підготовчих робіт проводить дезінфекцію «по брудному». Для цього зволожують гарячим (70°C) – 2 % розчином каустичної соди стелю, стіни, обладнання, підлогу та закривають на 5–6 годин, або на ніч приміщення.

На другий день вивозять підстилку та підмітають підлогу (рис. 3.6.– 3.7)

Рис. 3.6. Процес видалення підстилки з послідом

Рис. 3.7. Механічне очищення приміщення

Підстилку завантажують транспортні засоби в середині приміщення, після, чого їх накривають брезентом та транспортують на гноєсховище до місць утилізації.

Біля торцевих вентиляторів (в зонах забору свіжого повітря) випалюють пір'я. Проводиться очистка дезбар'єрів, вигрібних ям, септиків, навколишніх майданчиків та доріг.

В цей же день лінії напування та медікатори (призначенні для введення з водою вакцин, вітамінів та інших препаратів через систему напування) наповнюють на 2 години 0,5 % розчином Дезоксу. Пульти управління, газогенератори, двигуни, датчики температури очищають від пилу стиснутим повітрям, протирають 1 % розчином Екоциду, потім закривають плівкою.

В третій день здійснюють вологе прибирання (миття). Спочатку миють верхню частину даху, зовнішні стіни пташників (зверху до низу), клапани притоку зовнішнього повітря, торцеві вентилятори, відмостку, кормові бункери, потім приступають до миття в середині приміщення починаючи з стелі, переходячи до стельових шахтних вентиляторів та самих шахт, стіни, обладнання. Промивають систему напування, підлогу та систему каналізації в пташнику гарячою водою (70°C) під тиском 70 атм., потім миють перегородки та дороги (рис. 3.8–3.9).

Рис. 3.8. Використання садового оприскувача для дезінфекції

Рис. 3.9. Поливо-миючий автомобіль для миття території

Вимите приміщення та обладнання просушують.

На четвертий день йде профілактичний та (при потребі) капітальний ремонт всіх груп обладнання. кормових ліній, шнеків, датчиків та ліній годівлі, вентиляторів, світильників, тросовок, кабелів, електродвигунів,

рубильників. По завершенню проводять вологу дезінфекцію (в тій же послідовності, що і миття) 2 % розчином каустичної соди при температурі 70°. Розчин розприскують за допомогою садового вентиляторного розприскувача. Витрата дезінфікуючого розчину становить 1л/м². Після вологої дезінфекції проводять заключну вологу дезінфекцію препаратами (1% розчин Віркону, Екоциду та ін.).

Одночасно з санацією пташника з середини проводять дезінфекцію території та доріг навколо пташника 2% розчином каустичної соди або 2 % розчином хлорного вапна із розрахунку 1л/м². Після дезінфекції ґрунти біля пташників (на відстані 2 м) засипають вапном-пушонкою із розрахунку 2 кг/м².

В цей же день проводиться дезінсекція (розкладають приманки з Батоксу та розчину цукру) та дератизація (розкладання приманок з Бромодіаретом чи Ландратом) навколо пташників та в медикаторних.

Після вологої дезінфекції в пташниках підлогу та повітря на відстані 20 см від підлоги випалюють полум'ям, разом з цим проводять випалювання території та перегородок з приміщень.

Одночасно здійснюється чистка, миття, побілка санпропускника. Індивідуальні шафи з «чистого» та «брудного» боку дезінфікують протиранням 1 % розчином Екоциду. Спецодяг перуть та газують одноклористим йодом. Дезкилимки в санпропускнику заправляють свіжим розчином.

На п'ятий день проводять побілку (20% розчином свіже гашеного вапна) стін, стелі, підлоги, відмосток в середині пташнику та зовні (зовнішня побілка проводиться влітку). Після побілки їх висушують. Білять також вигрібні ями, септики та бордюри дезбар'єрів, тощо. Після висихання дезбар'єр заправляють 2% розчином каустичної соди.

На шостий день підлогу пташника посипають вапном пушонкою (0,25–0,3 кг/м²), та вкривають шаром підстилки (5–7 см).

Підстилковий матеріал: лушпиння соняшнику (1,3–1,5 кг/голову) рівномірно розподіляється всією площею пташника, різана солома використовується в стічних канавках (220–230 кг). Годівниці занурюють в підстилку, під лініями напування підстилку ретельно за допомогою сітки або віника вирівнюють, її пізніше спеціальним папером. Лінії напування встановлюють так, щоб крапля на ніпелі була на рівні очей курчат. Далі пташник герметизують (ліквідовують всі щілини, виключають всі вентилятори, закривають всі засовки шахтних вентиляторів, закривають жалюзі торцевих вентиляторів, приточні клапани, ворота, двері).

На сьомий день поводять газацію. Але перед цим пташник прогрівають до 20°C, а вологість доводять до 70–80 %. Аерозольна дезінфекція здійснюється парами 37 % розчину формаліну з розрахунку 30 мл/м³ формаліну. Пташник в якому проведено газацію ретельно закривають на 5 діб.

На дванадцятий - тринадцятий день пташник оздоровлюють. А саме їх відкривають та провітрюють (24 години), виносять плівку з залишками формаліну. Пари формаліну нейтралізують 10% розчином аміачної води (150 л на пташник), яку розприскують за допомогою апарату ГА-2 чи компресору.

Після розгазації (на 14-й день) в пташнику проводять дезінфекцію розчином одно хлористого йоду (0,5 мл/м³, 5 л на приміщення). Після чого включають обігрів пташника.

Для обслуговування птиці за пташником закріплюють постійний персонал, який щоквартально проходить медичний огляд. Операційний майданчик (16 пташників обслуговує 12 чоловік з них 9 операторів).

В підготовленому пташнику до прийому наступної партії птиці вивішують технологічну карту вирощування курчат, вимоги інструкцій, календарний план ветеринарно-санітарних заходів, відомість руху птиці, розпорядок дня тощо (додаток А).

На вході в виробничі приміщення (пташники, інкубаторії, забійні та кормові цехи, склади та інші приміщення), для дезінфекції взуття обладнанні

дезінфекційними килимками на всю ширину проходу довжиною 1,5 метра чи дезбар'єри – спеціально зацементовані ями.

За три дні до розміщення курчат приміщення здають в експлуатацію, що оформляється спеціальним актом.

3.1.2. Технологія вирощування бройлерів кросу «Кобб-500» в умовах підприємства

За виробничими показниками 2024 року було вирощено в кожній партії в середньому 156,0 тис. бройлерів. В середньому в одному пташнику вирощують 45,6 тис. голів курчат одного віку без розподілу за статтю (рис. 3.10–3.11.).

Різниця у віці птиці різних партій становить 2 дні. Період вирощування курчат – бройлерів кросу «Кобб-500» – 42 дні, середня жива маса в кінці періоду 2634 г (середньодобовий приріст 61,7 г) при витратах 1,8 кг корму на 1 кг приросту.

Рис. 3.10. Курчата-бройлери кросу «Кобб-500» (1 день вирощування)

Рис. 3.11. Курчата-бройлери кросу «Кобб-500» (40 день вирощування)

У ТОВ «Гуд Чікен» вирощування курчат-бройлерів характеризується високими продуктивними показниками. Середня жива маса добового молодняку становить 40–55 г, а щоденний приріст ваги досягає 58–60 г. При

забої бройлери досягають живої маси 2,4–2,7 кг за короткий період вирощування. Ці результати досягаються завдяки використанню сучасних технологій годівлі та утримання птиці. Оптимальні умови вирощування дозволяють досягти маси понад 2 кг за період до 35 днів.

Основні характеристики продуктивності бройлерів кросу «Кобб-500»:

- бройлери досягають половини своєї продуктивності у віці 20–22 днів;
- у добовому віці їхня вага становить від 40 до 55 грамів;
- щодня курчата додають у вазі 58–60 грамів;
- на момент забою середня жива маса бройлерів становить від 2,4 до 2,6 кілограма.

Ці показники підкреслюють ефективність цього кросу у швидкому рості та високій продуктивності в умовах ТОВ «Гуд Чікен».

Аналіз живої маси курчат протягом періоду вирощування включав визначення середньої живої маси, абсолютного та середньодобового приросту. Результати дослідження представлені на рис. 3.12.

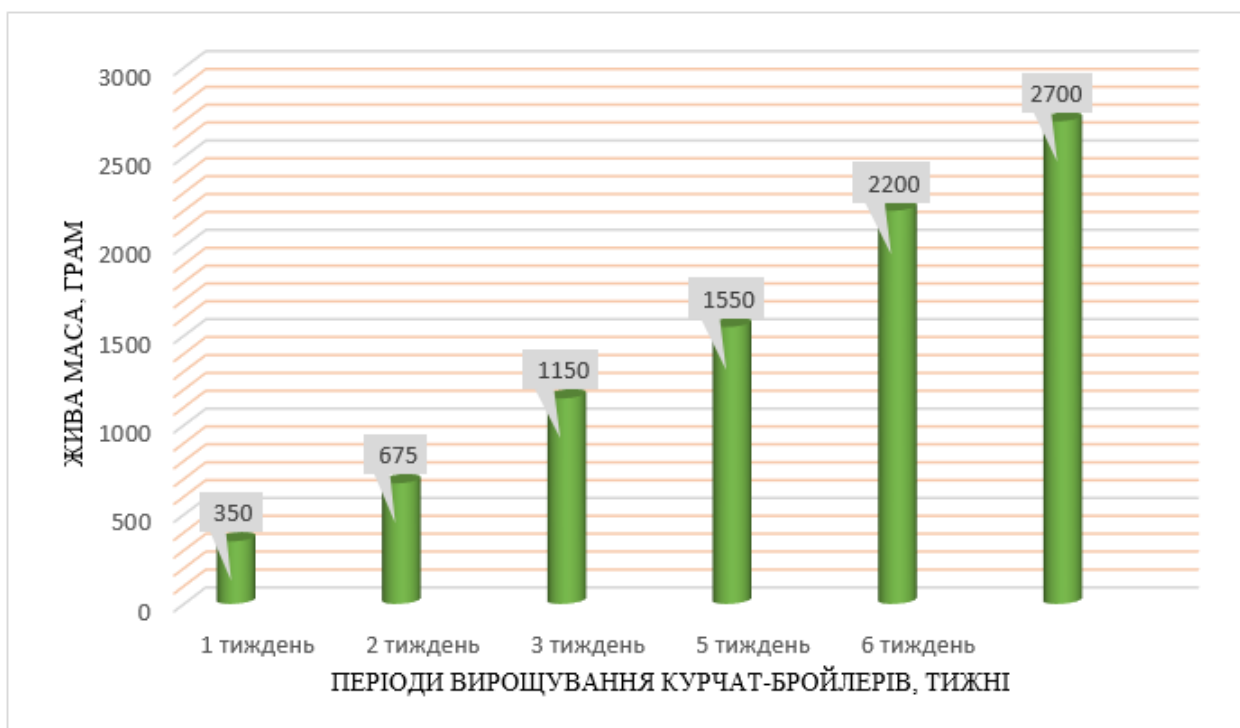

Рис. 3.12. Жива маса курчат бройлерів за періодами вирощування

Жива вага молодняку є результатом повноцінної, збалансованої годівлі та реалізації їхнього генетичного потенціалу.

У всіх пташниках встановлено сучасне обладнання компаній «VDL» Agrotech (Нідерланди) та «Big Dutchman» (Німеччина), що гарантує створення в них належних умов годівлі, напування та мікроклімату відповідно до вимог міжнародних стандартів.

Постійними обов'язками операторів по вирощуванню молодняку є контроль за станом бройлерів та роботою всіх систем життєзабезпечення (мікроклімату, годівлі, напування тощо) в пташнику.

Ще до посадки курчат оператор проводить в пташнику ряд перевірок, а саме тестує роботу всього обладнання, щоб переконатись, що системи напування, годівлі, опалювання і вентиляції правильно налагодженні, а прилади, що контролюють їх роботу справні.

За два дні до прийому чергової партії курчат в пташнику проводять підготовку: приміщення обігрівують за допомогою 6-ти автономних газових теплогенераторів.

Температуру в пташнику доводять до 32–33°C, для цього обігрів включають за 1–2 дні до посадки птиці. Стіни, підлога, підстилка, корми і вода мають прогрітись. Перед посадкою курчат температуру підлоги та підстилки вимірюють та записують до технологічної карти. Ці параметри для підлоги становлять 29°C, а для підстилки 35°C.

Курчат з інкубаторію доставляють спеціалізованим автотранспортом в ящиках по 100 штук.

Якщо в приміщенні температури нижча за потрібну, птицю тимчасово не висаджують з ящиків.

В пташник заселяють 46–50 тис. голів добових курчат через 8–12 годин після вибірки з інкубатора. Їх висаджують на папір, розстелюють під автоматичною системою напування (рис.3.13).

Рис. 3.13. Пташник підготовлений до прийому курчат

Рис. 3.14. В перші дні корм курчатам згодовують на папері

На папір розсипають додатковий корм з розрахунку 56–65 г на папері на 1 голову (рис. 3.14). Курчат обережно і рівномірно розсаджують поблизу напувалок. Крапля на ніпелі повинна знаходитися на рівні очей курчат, температура води близько 10–14°C.

Слідкують, щоб годівниці на всіх кормових лініях були наповненні кормом. Оператори уважно спостерігають за розподілом курчат по пташникові. Курчата не можуть регулювати температуру тіла в перші дні життя, терморегуляція у них повністю розвивається тільки у віці 14-ти днів. До того ж у перші 10 днів у курчат тепловіддача вища за теплоутворення. Якщо підлога та підстилка холодні, внутрішня температура тіла курчат знижується, а це приводить до зменшення споживання корму і води, затримки росту, збільшенню випадків захворювань і падежу. Про холод свідчить поведінка молодняку, який збиваються в купу в зоні де тепліше. Якщо температура на рівні підлоги буде довго нижчою за температуру в приміщенні, це може призвести до ризику простудних захворювань у курчат.

Температуру повітря в пташнику коригують залежно від віку курчат:

на 1 тиждень – 33–30°C;

з 2 по 4 тижні – 30–23°C;

з 5 по 6 тиждень – 23–19°C.

Вологість підтримують на рівні 70–65 % (табл. 3.3)

Температуру і вологість повітря в пташнику перевіряють і фіксують не менше двох разів на день у трьох різних місцях приміщення, використовуючи спеціальні вимірювальні прилади. Щоб уникнути різких

змін температури, використовують автоматичну систему контролю вентиляції (Рис. 3.15–3.16).

Рис. 3.15. Вентиляція пташника в літні спекотні дні

Рис. 3.16. Система освітлення пташника

Повітрообмін у приміщенні має велике значення. Птиця м'ясних кросів характеризується підвищеним обміном речовин, тому вона особливо чутливо реагує на недостатній вміст кисню в повітрі. У перші 14 днів життя на рівні птиці рух повітря відсутній – режим штиль. Щотижня, вранці, проводиться аналіз повітря в зоні, де знаходиться птиця, для визначення вмісту шкідливих газів і пилу.

Параметри мікроклімату в пташнику регулюються і контролюються за допомогою спеціальних комп'ютерного забезпечення.

Через 24 години після посадки 95 % курчат повинні мати наповнений кормом і водою зоб. У віці 7 днів маса курчат має бути в 4-5 раз більшою в порівнянні з масою в добовому віці, але не меншою 160 г.

Особливу увагу звертають на самопочуття курчат в перші години життя, шляхом перевірки температури лап, торкаючи лапками до щоки або шиї, якщо лапи холодні температуру в пташнику піднімають. На ранок після посадки, щоб переконатися, що молодняк знайшов корм і воду у них перевіряють наповнення та м'якість вола. Перевірку проводять у сотні курчат в різних зонах пташнику. Якщо вола тверде, це ознака, що курчата не знайшли воду у достатній кількості, і потрібно відразу ж перевірити їх доступ до води.

Якщо воло роздулося, то це означає, що курчата знайшли воду, але корму їм не вистачає, зоб має бути повний але не твердий.

Режим освітлення – один із головних чинників, який обумовлює оптимальне вирощування бройлерів і впливає на ріст і розвиток молодняку. Слід зазначити, що оптимальна інтенсивність освітлення у перший тиждень – 20-25 лк, дозволяє бройлерам швидше пристосуватися до умов середовища, а саме скоріше знайти корм та воду. Після 7-денного віку, коли курчата звикли до оточуючого середовища, інтенсивність освітленості знижують до 3-5 лк. (додаток Б).

Забезпечити цілодобове освітлення при максимальній інтенсивності на перший день посадки для достатнього споживання води і корму.

На другий день після посадки 23 години світла 1 година темноти. При досягненні живої маси 160 г застосовується – 9 годинна світлова програма темноти з інтенсивність 5–10 люкс.

Напування бройлерів. Бройлери не птахофабриці мають вільний доступ до води від першого до останнього дня перебування птиці на вирощуванні. У всіх пташниках є лічильники-водоміри за допомогою яких контролюють, кількість спожитої води.

Споживання води контролюється щодня в один і той самий час, щоб відслідковувати загальний стан розвитку та здоров'я птиці. Якщо спостерігаються значні зміни у споживанні води, це ретельно перевіряється, оскільки може бути ознакою витоку води, проблем з кормом або здоров'ям птиці.

За сухого типу годівлі курчата споживають води в 1,6-2 рази більше за масу корму, але цей показник може змінюватися в залежності від температури повітря, якості корму та стану здоров'я птиці. А тому, фахівці приділяють велику увагу цьому життєво важливому фактору.

Для напування курчат використовують ніпельні напувалки з краплевловлювачами (один ніпель на 12 голів). Ніпельні системи напування

менш схильні до забруднення, в порівнянні з системами напування відкритого типу (Рис. 3.17–3.18).

Рис. 3.17-3.18. Ніпельні напувалки з крапле вловлювачами

Щоб забезпечити комфортний водопій, щоденно регулюють висоту напувалок відповідно до росту курчат та тиску води в системі. З 4 по 10 день вирощування лінії піднімають так, щоб до 14 дня птиця пила під кутом 45° . З 15 дня вирощування птиця повинна пити під кутом 75° і при цьому стояти стійко на ногах та трохи тягнутися до ніпеля.

Щоб навчити курчат пити воду, ніпельні напувалки розміщують на рівні очей, а у водогоні створюють підвищений тиск, в наслідок чого, на ніпелі утворюється краплина, яка виблискує в яскравому світлі привертаючи увагу молодняку. Крім того, оператори підносять по декілька курчат до напувалок, а решта молодняку наслідує приклад тих, хто вже навчився пити.

Слід зауважити, що фахівці рекомендують як можна скоріше напоїти курчат водою з антибіотиком та вітаміном С, це має запобігти обезводненню організму, прискорить вихід первородного калу, і зменшить ризик виникнення сечокислого діатезу.

Показники добового споживання води в розрахунку на одного бройлера, наведенні в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Програма вирощування бройлерів кросу «Кобб-500»

Тиждні	Вік, днів	Середня жива маса, г	Витрати, г на гол.		Темперра, °С	Вологість, %	Освітлення, люкс
			корму	води			
1	2	3	4	5	6	7	8
1	0	42			33,0	70	макс
	1	48,5	12	21,6	32,3	75	макс
	2	59,4	15	27,0	31,9	70	макс
	3	74,6	18	32,4	31,6	70	макс
	4	93,9	21	37,8	31,3	70	макс
	5	117,2	25	45,0	30,9	70	макс
	6	144,4	27	49,0	30,6	70	макс
	7	175,4	32	57,6	30,3	70	5-10
2	8	210,0	35,4	64,0	30,2	65	5-10
	9	248,0	40,7	73,0	30,1	65	5-10
	10	289,5	46,1	83,0	29,9	65	5-10
	11	334,2	51,8	92,0	29,8	65	5-10
	12	382,1	57,6	104,0	29,6	65	5-10
	13	432,9	63,6	114,0	29,5	65	5-10
	14	486,6	69,6	125,0	29,2	65	5-10
3	15	543,0	75,8	136,0	28,8	60	5-10
	16	602,0	81,9	147,0	28,4	60	5-10
	17	663,5	88,1	159,0	27,9	60	5-10
	18	727,4	94,3	170,0	27,6	60	5-10
	19	793,5	100,4	181,0	27,1	60	5-10
	20	861,6	106,5	192,0	26,6	60	5-10
	21	931,8	112,5	203,0	26,2	60	5-10
4	22	1003,8	118,4	213,0	25,8	60	5-10
	23	1077,5	124,2	224,0	25,4	60	5-10
	24	1152,8	129,8	234,0	24,9	60	5-10
	25	1229,5	135,3	243,0	24,5	60	5-10
	26	1307,6	140,7	253,0	24,1	60	5-10
	27	1386,9	145,8	262,0	23,7	60	5-10
	28	1467,3	150,8	271,0	23,3	60	5-10
5	29	1548,6	155,5	280,0	23,0	60	5-10
	30	1630,7	160,1	288,0	22,7	60	5-10
	31	1713,5	164,4	296,0	22,4	60	5-10
	32	1796,9	168,5	303,0	22,1	60	5-10
	33	1880,7	172,3	310,0	21,9	60	5-10
	34	1964,8	175,9	317,0	21,6	60	5-10
	35	2049,2	179,2	323,0	21,3	60	5-10

Продовження табл. 3.3

1	2	3	4	5	6	7	8
6	36	2133,5	182,3	328,0	21,0	65	5-10
	37	2217,8	185,2	333,0	20,7	65	5-10
	38	2301,9	187,8	338,0	20,4	65	5-10
	39	2385,7	190,1	342,0	20,1	65	5-10
	40	2469,0	192,2	346,0	19,8	65	5-10
	41	2551,7	194,0	349,0	19,6	65	5-10
	42	2633,7	195,6	352,0	19,4	65	5-10

Спостереження за споживанням води є одним з засобів заміру споживання корму, оскільки ці показники тісно пов'язані.

Годівля бройлерів. На підприємстві годівлю курчат здійснюють за програмою, яка спланована відповідно до нормативів фірми-постачальника «Кобб-500». Комбікорми в асортименті для всіх груп птиці виготовляють на Полонському міжгосподарському комбікормовому заводі з зернових кормів та іншої сировини.

З самого початку перебування птиці в пташнику механізми подачі корму вмикають на 8–10 хвилин у холосту, щоб привчити курчат до звуку кормороздавачів (однак надалі не допускається робота ліній кормороздачі в холосту). Щоб уникнути розсипання корму, годівниці піднімають по мірі росту курчат на таку висоту, щоб верхній край годівниці знаходився на рівні спини птиці, а напувалки – приблизно на 2 см вище.

Особливу увагу фахівці звертають на баланс енергії, протеїну, амінокислот, жирних кислот, вітамінів, макро- та мікроелементів. Одним з ключових факторів при розробці раціонів є співвідношення енергії та протеїну в кормі, тобто концентрація енергії в одиниці корму порівняно з кількістю протеїну.

Залежно від віку птиці, її потреба в кормовій енергії змінюється. На початковому етапі вирощування, з 1 по 10 день, курчатам дають комбікорм-стартер, який містить 12,5 МДж енергії на 1 кг (2988 ккал). З 11 по 24 день використовують корм гроуер, енергію якого збільшують до 12,90 МДж (3083

ккал). На останньому етапі, з 24 дня до забою, дають комбікорм фінішер з енергією 13,29 МДж (3176 ккал). Водночас вміст сирого протеїну в кормах зменшується: у стартерних комбікормах він складає 21%, у гроуерах – 19%, а у фінішних – 18–17%.

В умовах виробництва використовується 3-и фазова годівля. Програма годівлі поділяється на три фази: стартова, ростова та фінішна. Рецептури комбікормів розробляється на комп'ютерах за 39 і більше показниками поживності.

Курчат годують повнораціонними гранульованими комбікормами відразу після їх розміщення у приміщеннях, доступ до годівниць постійний. Під час грануляції комбікорм прогрівається, що допомагає краще засвоювати поживні речовини і знижує рівень мікробного забруднення корму. Крім того, гранули роблять корм більш привабливим для курчат, що стимулює їх споживання. сприяє кращому споживанню корму.

На птахофабриці використовують комбікорми для курчат у вигляді крихт на стартовій стадії, а для гроуерів і фінішерів – у вигляді гранул діаметром 2–3 мм. Перехід від одного корму до іншого відбувається поступово, протягом кількох діб. Оператори дають птиці кілька разів на день їсти, щоб вона могла повністю з'їсти корм і очистити годівниці. Це допомагає покращити апетит, зменшити втрати корму та підвищити його ефективність. Слід зауважити, що курчатам не згодують гравій, натомість в корми добавляють ензими для розщеплення клітковини.

Комбікорми завозять на бригади спеціальними автомобілями та розвантажують в спеціальні бункери (бочки) на кожній бригаді їх по три. Потім корм з цих бункерів комбікорми внутрішньо фермським транспортом перевозить у менші бункери, розташовані біля кожного пташника.

Незалежно від використовуваної системи годівлі, важливим фактором є достатній фронт годівлі. Якщо він буде занадто малий, це призведе до сповільнення росту курчат і погіршення рівномірності стада. Системи годівлі

повинні бути налаштовані так, щоб подавати необхідну кількість корму при мінімальних витратах.

Одна годівниця діаметром 330 мм розрахована на 60–70 курчат.

Ефективність годівлі контролюють шляхом зважуванням курчат один раз на тиждень, та визначенням приросту їх живої маси. Одержані показники використовують також для визначення розвитку курчат у відповідності до вимог кросу та встановлюють однорідність стада.

На птахофабриці здійснюється повсякденний контроль за безперебійним забезпеченням птиці кормами в потрібній кількості і належної якості. Тут розроблені заходи по запобіганню зайвих втрат кормів при перевезенні, зберіганні, роздаванні та згодовуванні, це важливо тому, що на корми в структурі собівартості приросту живої маси припадає понад 70 %.

В господарстві витрачають значну кількість коштів на проведення профілактичних заходів (санації, вакцинації, антибіотики, тощо). Спеціалісти регулярно контролюють рівень імунітету бройлерів на різних етапах їхнього росту, що дозволяє точно визначити час для проведення вакцинації.

Завершальним етапом процесу вирощування бройлерів є вилов птиці та її транспортування на забій на комплекс переробки курчат-бройлерів.

Відлов птиці проводять в кінці періоду вирощування в 42-денному віці, але, щоб забезпечити кращі умови утримання птиці та вищі показники живої маси в кінці періоду вирощування часто проводять «вибірку» частини поголів'я з пташнику. Це один з підходів для збереження оптимальної щільності посадки птиці. Таким чином, птицю вирощують згідно двох різних забійних стандартів. «Вибірку» проводять в віці 32–35 днів. В цьому віці на забій направляють від 20 до 30 % поголів'я. Для бройлерів, які залишилися в пташнику з'являється додаткова площа, і їх можна вирощувати до більш важкої живої маси.

Після закінчення періоду вирощування та відгодівлі курчат-бройлерів їх направляють до цеху забою, де проводиться забій птиці.

ВИСНОВКИ

1. Успіх птахофабрики в галузі птахівництва обумовлений, перш за все, значними приватними інвестиціями у будівництво, технічне оснащення, оновлення та нарощування виробничих потужностей, а також сучасним підходом до управління.
2. ТОВ «Гуд Чікен» було засноване 24 грудня 2021 року. Операційна діяльність: 3 продуктивних дільниці, загальна кількість пташників – 7.
3. В умовах ТОВ «Гуд Чікен» для виробництва м'яса курчат-бройлерів вирощують гібрид кросу Кобб-500 (♂,♀ АВСД).
4. За виробничими показниками 2024 року було вирощено 156 тис. бройлерів. В середньому в одному пташнику вирощують 45,6 тис. голів курчат одного віку без розподілу за статтю.
5. У зимовий період щільність посадки складає 17 голів на 1 м², а в літній – 16 голів на 1 м².
6. В ТОВ «Гуд Чікен» період вирощування курчат-бройлерів в середньому становить 42 дні. За рік на виробничій ділянці вирощують 6–7 партій, залежно від циклограми.
7. Годівлю проводять комбікормами виготовленими на комбікормових заводах. Використовується 3 види комбікорму за періодами вирощування: 1-8 день – стартер; 9-21 день – гроуер; 22-38-42 – фінішний.

ПРОПОЗИЦІЇ ВИРОБНИЦТВУ

Для удосконалення виробництва м'яса бройлерів ТОВ «Гуд Чікен» може зосередитися на комплексній оптимізації кормової бази, що передбачає впровадження повноцінних раціонів відповідно до потреб птиці на кожному етапі росту. Паралельно важливим є покращення умов утримання шляхом модернізації пташників, забезпечення ефективної вентиляції, оптимального освітлення та підтримання мікроклімату, а також автоматизація виробничих процесів для підвищення ефективності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алієв А. О. Ефективність виробництва та реалізації продукції птахівництва в сучасних умовах. К.: АграрМедіа Груп, 2022. 310 с.
2. Аналіз сучасних методів вирощування бройлерів. URL: <https://www.agro-business.com.ua/ua/> (дата звернення: 14.03.2025).
3. Аналіз сучасних технологій вирощування бройлерів в Україні. URL: <https://www.agroprofi.ua/> (дата звернення: 09.05.2025).
4. Бабенко О.Л. Сучасні підходи до виробництва м'яса бройлерів. Львів: Наука, 2018. 230 с.
5. Безпека та якість продукції тваринництва: навч. посіб. / Павлюк С. К., Трохименко В.З., Ковальчук Т.І., Вербельчук Т.В., Вербельчук С.П., Лісогурська О.В., Шуляр Альона Л. Житомир: Поліський національний університет, 2024. 257 с.
6. Бройлери: біологічні особливості та технологія вирощування. URL: <https://www.vetexpert.com.ua/> (дата звернення: 17.04.2025).
7. Гавриш О.В. Інноваційні технології в птахівництві: досвід України та світу. Полтава: ПДАА, 2023. 285 с.
8. Грищенко В.М. Аналіз ринку м'яса птиці в Україні: сучасний стан та перспективи. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 190 с.
9. Звіт про стан птахівництва в Україні. Асоціація «Союз птахівників України». URL: <https://www.poultryukraine.com/reports> (дата звернення: 03.06.2025).
10. Загальні технології харчових виробництв: підруч. / В.А. Домарецький та ін.; За наук. ред. проф. М. М. Калакури та проф. Л.Ф. Романенко К.: Університет «Україна», 2012. 814 с.
11. Грищенко В. М. Аналіз ринку м'яса птиці в Україні: сучасний стан та перспективи. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2024. 190 с.
12. Інноваційні технології переробки тваринницької сировини та виробництва харчових продуктів: навч. посіб. / Славов В.П., Коваленко О.В.

та ін.; за заг. ред. В.П. Славова, О.В. Коваленко, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2019. 356 с.

13. Касянчук В.Г. Економічні аспекти розвитку птахівничої галузі в Україні. Тернопіль: Економічна думка, 2021. 240 с.

14. Каталог технологічного обладнання. URL: <http://megatech.com.ua/killklet.html> (дата звернення: 11.05.2025).

15. Кокуть Я., Довгаль Д., Вербельчук Т. Технологія інкубації яєць та способи її вдосконалення. *Стан та перспективи виробництва, переробки і використання продукції тваринництва*. зб. матер. XI Міжнар. наук. конф. студ. та учн. молоді (21 лист. 2024 р.). м. Кам'янець-Подільський: Заклад вищої освіти «Подільський державний університет», 2024. С. 62–63.

16. Ключові аспекти ефективного вирощування бройлерів. URL: <https://www.farming.com.ua/> (дата звернення: 27.03.2025).

17. Ковальчук І.Т. Розвиток технологій виробництва м'ясних продуктів в Україні. К.: Наукова думка, 2019. 215 с.

18. Кормові добавки для бройлерів. URL: <https://www.poultryworld.net/> (дата звернення: 16.03.2025).

19. Левченко Л.С. Основи організації м'ясної промисловості. Харків: Літера, 2014. 220 с.

20. Міжнародні тенденції розвитку птахівництва. Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO). URL: <https://www.fao.org/poultry/en/> (дата звернення: 03.05.2025).

21. Основи годівлі та утримання бройлерів. URL: <https://www.fermer.ua/> (дата звернення: 11.04.2025).

22. Олійник С.В. Організація годівлі сільськогосподарської птиці. Львів: Світ, 2022. 270 с.

23. Основи птахівництва та технології утримання бройлерів. Харків: АгроНова, 2010. 276 с.

24. Особливості технології вирощування курчат бройлерів. URL: <https://www.agro-business.com.ua/ua/> (дата звернення: 12.05.2025).

25. Перспективи розвитку птахівництва в умовах глобалізації. *Український центр аналітики та стратегічних досліджень*. URL: <https://ucasd.org.ua/analytics> (дата звернення: 03.06.2025).
26. Підвищення продуктивності курчат бройлерів за допомогою новітніх технологій. URL: <https://www.agrocompany.com.ua/> (дата звернення: 04.05.2025).
27. Піддубна Л.М., Ковальчук І.В., Лісогурська Д.В. Методичні вказівки до виконання кваліфікаційних робіт студентами технологічного факультету. Житомир: В-во ЖНАЕУ, 2019. 28 с.
28. Птахівництво: технології та методи. URL: <https://www.poultryukraine.com/> (дата звернення: 05.04.2025).
29. Рекомендації щодо вибору кормів для бройлерів. URL: <https://www.vetexpert.com.ua/> (дата звернення: 29.04.2025).
30. Рекомендації щодо організації кормової бази для вирощування бройлерів. URL: <https://www.chicken.ua/> (дата звернення: 27.03.2025).
31. Технічне оснащення птахівничих ферм. К.: Аграрна наука, 2013. 240 с.
32. Савченко О.В. Птахівництво України: виклики та можливості. К.: Видавництво «Аграрна наука», 2024. 260 с.
33. Технології виробництва бройлерів: від інкубації до забою. URL: <https://www.chicken.ua/> (дата звернення: 12.03.2025).
34. Технології вирощування курчат бройлерів: практичні рекомендації. URL: <https://www.agroprofi.ua/> (дата звернення: 01.04.2025).
35. Технологічні аспекти вирощування бройлерних курчат на сучасних фермах. URL: <https://www.farmexpert.com.ua/> (дата звернення: 20.05.2025).
36. Технологічні аспекти вирощування курчат бройлерів. URL: <https://www.agroweb.com.ua/> (дата звернення: 15.03.2025).
37. Технологічні аспекти утримання та годівлі бройлерів. URL: <https://www.poultryukraine.com/> (дата звернення: 24.04.2025).

38. Технологія вирощування бройлерів: сучасні підходи та методи. URL: <https://agroinvestor.com/> (дата звернення: 07.03.2025).
39. Технологія годівлі бройлерів на великих фермах. URL: <https://www.fermer.ua/> (дата звернення: 30.04.2025).
40. Технологія утримання та годівлі бройлерів в умовах інтенсивного виробництва. URL: <https://www.agronet.ua/> (дата звернення: 17.05.2025).
41. Управління мікрокліматом для успішного вирощування бройлерів. URL: <https://www.agroweb.com.ua/> (дата звернення: 31.03.2025).
42. Федоренко М.С. Курчата бройлери: технологія вирощування та переробка. К.: Університет харчових технологій, 2020. 180 с.
43. Федоренко Н.Л. Інноваційні технології у виробництві курятини. К.: Наукова думка, 2017. 270 с.
44. Шевченко Т.В. Технології виробництва курячого м'яса. Київ: Аграрна наука, 2020. 330 с.

ДОДАТКИ

*Додаток А***Розпорядок робочого дня оператора по обслуговуванню бройлерів**

№ п/п	Назва робіт	Години	
		7-40	7-50
1.	Прихід в санпропускник	7-40	7-50
2.	Переодягання, прийняття душу тощо	7-50	7-55
3.	Наряд	7-55	8-00
4.	Підготовка до роботи: заправка дезкилимки, перевірка параметрів мікроклімату, запис показників лічильника води.	8-00	8-10
5.	Годівля птиці	8-10	8-25
6.	Загальний огляд та видалення загиблої птиці	8-25	9-00
7.	Заповнення ветеринарної та зоотехнічної документації	9-00	9-15
8.	Перерва на відпочинок і особисті потреби	9-15	9-25
9.	Сортування (контрольне зважування) птиці	9-25	10-45
10.	Догляд за підстилкою	10-45	11-25
11.	Огляд і вибраковка птиці	11-25	12-00
12.	Перерва на обід	12-00	13-00
13.	Огляд птиці, перевірка параметрів мікроклімату	13-00	13-20
14.	Догляд за підстилкою	13-20	14-10
15.	Сортування птиці	14-10	15-10
16.	Перерва на відпочинок і особисті потреби	15-10	15-20
17.	Огляд птиці	15-20	15-35
18.	Прибирання робочого місця (тамбура, біля входу в пташник, разові роботи)	15-35	15-50
19.	Підведення підсумків робочого дня з бригадиром, ветлікарем, зоотехніком.	15-50-	15-55
20.	Кінець робочого дня	16-00	

*Додаток Б***Програма освітлення в пташниках**

День вирощування	Жива маса, г	Тривалість світлового дня, год	Час відключення світла, год.	Час включення світла, год.	Інтенсивність освітлення, люкс
0		24			макс.
1		23	20.00	21.00	макс.
6-7	150	18	20.00	2.00	10-15(25%)
10-11	250	16	20.00	4.00	2-3(14%)
26		17	20.00	3.00	2-3(14%)
27		18	20.00	2.00	2-3(14%)
28		19	20.00	1.00	2-3(14%)
33		20	20.00	00.00	2-3(14%)
34		21	20.00	23.00	2-3(14%)
35		22	20.00	22.00	2-3(14%)
36		23	20.00	21.00	2-3(14%)
37		23	20.00	21.00	2-3(14%)
38		23	20.00	21.00	2-3(14%)
39		23	20.00	21.00	2-3(14%)
40		23	20.00	21.00	10(21%)